

YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU • Ankara

Akba Kitabevi, 1934 (1 baskı)
Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, 1934 (1 baskı)
Remzi Kitabevi, 1964-1972 (2 baskı)
Birikim Yayınları, 1981 (1 baskı)

İletişim Yayınları 10 • Y. Kadri Karaosmanoğlu Bütün Eserleri Dizisi 10
ISBN-13: 978-975-470-134-0
1-34. BASKI 1983-2016, İstanbul
35. BASKI 2017, İstanbul

EDITÖR Bahriye Çeri
KAPAK Ümit Kıvanç
UYGULAMA Hasan Deniz
DÜZELTİ Mustafa Şahin - Fatih M. Öztan
BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3
Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63
CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU

Ankara

i l e t i ŝ i m

Yakup Kadri Karaosmanoğlu Bern Bykelliđi sırasında.

Ankara

— بولجی قسم —

- ۱ -

— اشتق بولسا، اشتق بولان!

کچی قادی، آخیر دوریه اوقد سنق ایچدن هجینم اویاندی. سوق قونا
 کلمه ~~اشتیق~~ ^{اشتیق} اشتیق دینا دی. برشی آکلایا یورزی کوزانی، هفتوز
 زده اولدینین آرقنده دکله. بر چیلده اودا. ایکی ~~کچیل~~ دار بیل
 قادیلاسی. برنده کنسی، اوم نده قورجی باتیور. کوزلی یورارلده ایورلاک
 آیدسی. اطرافنه باتیور. فقط بر تورلو کسین طیارلانمایدی!

— نطف، نطف!

قورجی یاره اوقیور ~~کومر~~ ^{اوزان و اوقیور} برسیم صوری؛

— یور!

— سوتاقده برشی آجی آجی باغیور. اینتیمیرید؟

~~منطقه~~ کیتدی اوزاقداشوب، فینتم بزرری. نطف، باتنی قالدیوب
 قولده ویری؛

— برشی دکله جانم، برینت اشکی قادی اولسه/ ^{ایته} تملان باغیور.

ترتکدر باشی یاصین دوستی، اویودی.

کچی قادی، دینه، عیته آیدلان کوزلی، قورجی سنق اوستنده شفقته
 دیلا تیردی. ایچدن اوزا نروالی، هرجه بیعتدن!، دینه بیلم کنسی ده

Bir Not

Otuz yıl önce yazdığım bu romanı, üçüncü baskıya vermek üzere, gözden geçirirken bir düş görüyor gibi oldum ve bana öyle geldi ki, burada hikâye ettiğim devri bir somnambül hali içinde geçip gitmiştim.

Fakat, bu halim çok sürmüyor; uyanıyorum ve kendimi toparlayarak etrafıma bakıyorum, o devirden bu yana ne kalmış diye. Kitabın birinci bölümünde belirtmeye çalıştığım Milli Mücadele ruhundan hemen hiçbir iz bulamıyorum.

Ya son bölümde hayalini kurduğum Türkiye'nin gerçekleşmesine doğru bir gelişme olmuş mudur? Ben, o zamanlar, bir gün gelip öleceğini aklımdan bile geçirmedığım Atatürk'ün öncülüğü ve rehberliğiyle bu ideal Türkiye'ye yirmi yıl içinde varacağımızı umuyordum. Şimdi, o yirmi yıl üstünden bir yirmi yıl daha geçmiş bulunuyor. Fakat, biz, sosyal, kültürel ve ekonomik devrim şartları bakımından, hâlâ romanımın ikinci bölümünde verdiğim ve karikatürünü yaptığım Ankara'nın içinde tepinip durmaktayız.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu

Birinci Kısım

“Eşşek bulaaan, eşşek bulaaan..”

Genç kadın, ağır ve derin uykusunun içinden helecanla uyandı. Sokaktan gelen bu çığlığı şaşkın şaşkın dinledi. Bir şey anlamıyordu ve zaten, henüz, nerede olduğunun da farkında değildi. Çıplak bir oda. İki dar yol karyolası. Birinde kendisi, birinde kocası yatıyor. Gözleri yuvarlak yuvarlak açıldı. Etrafına bakıyor. Fakat, bir türlü kendine gelemiyordu:

“Nazif, Nazif!..”

Kocasını yarı uykuya gömülü, uzak ve dağınık bir sesle sordu:

“Ne var?”

“Sokakta birisi acı acı bağıyor. İşitmiyor musun?”

Çıglık gittikçe uzaklaşıp hafifliyordu. Nazif, başını kaldırıp kulak verdi:

“Bir şey değil, canım; birinin eşeği kaybolmuş, işte, tellâl bağıyor.”

Ve tekrar başı yastığa düştü, uyudu.

Genç kadın, demin hayret ve korku ile açılan gözlerini

kocasının üstünde şefkatle dolaştırdı. İçinden: “Zavallı, çok yorgun,” dedi. Gerçi, kendisi de ondan daha az yorgun değildi. İstanbul’da on beş gün evvelinden başlayan göç hazırlıkları, onun arkasından İnebolu seyahati, İnebolu’dan buraya o uzun, zahmetli araba yolculuğu –o haşerat yuvası hanlar– nihayet, Ankara’ya varış, bu eve giriş, bu odayı temizlemiş... Bütün bunlar gene kadının bir tüy kadar hafif vücuduna adeta bir torba kurşun ağırlığı vermişti uzun zaman için, artık yerinden kımıldayacak hali kalmamıştı. Kendi kendine: “Artık, bu yorgunluğun iki üç misline katlanmış olan Nazif, kim bilir, ne kadar bitkindir,” dedi. Gözleriyle tekrar, kocasını okşadı.

Karşiki evin ağır saçaklı çatısında sabah güneşinin ilk parıltıları seziliyordu. Genç kadın: “Daha çok da erken,” dedi. Yeniden uykuya dalmak istedi. Dokuz on saatlik yekpare bir uykuya rağmen vücudunun ve kafasının henüz lazım geldiği kadar dinlenmemiş olduğunu hissediyordu. Lakin bu ikinci uyku denemesi çok uzun sürmedi. Kâh ensesinde, kâh belinin ortasında, kâh baldırlarında birtakım hafif yanmalar duyuyordu. İnce ve duygulu derisi, bir haftadan beri bu üzücü tesirlerin yabancısı değildi. İnebolu’dan itibaren, tahtakurularının elinden her konakta bin türlü ceza ve cefa çekmişti. Onun için, bu ağır yürüyüşlü ve pis kokulu küçük mahlûkların bir insan vücuduna hücum etmek, bir insan vücudunu istila etmek hususunda kullandıkları “sevkulceyş” [strateji] hareketlerini pek iyi biliyordu.

Ona göre, bu hücum ve istila hareketi bazı yerde teker teker veya ikişer ikişer ilerleyip sokulan öncülerle, bazen, ani ve yığın halinde bir baskınla vuku bulur. Nitekim Ankara’ya varmazdan iki konak evvel, Çankırı’da böyle olmuştu. İstanbullu hanımın, bir han peykesi üstüne serdiği ve kar gibi beyaz çarşafla örttüğü yatağı, bir an içinde, irili ufaklı yüzlerce tahtakurusu ile sıvama donanmıştı. Yorgan kaldı-

rılıp mum yakılınca baskına uğramış bir ordu halinde hepsi bir yana kaçışmaya başlamış ve genç kadın, bir kale bekçisi gibi sabaha kadar mumun aydınlığına bakarak ayakta durmuştu.

Şimdi, içinde yattığı yatak gene o yataktı. Fakat, Ankara'ya gelir gelmez ilk işi, onu, en ince, en gözle görülmez dikiş yerlerine kadar türlü usullerle temizlemek olmuştu. Buna rağmen, o mahlûklardan gene bir şeyler kalmışsa... Yüreğinde derin bir üzüntü ile doğruldu. Önce, yatağını yokladı. Bir şey bulamadı. Sonra üstündeki örtüyü kaldırıp baştan aşağı bütün yastığı sıkı bir incelemeden geçirdi. Tam vazgeçerek, tekrar yatacağı sırada ayak ucuna doğru iki ufacık tahtakurusunun ayrı ayrı istikametlere kaçtıklarını gördü. Bunlar, bir nokta kadar küçük idiler ve pembeye yakın renkleri karnından henüz emmiş olduklarını gösteriyordu.

Nazif Bey'in karısı: "Eyvah, ben şimdi ne yapacağım!" dedi ve gözlerini, ümitsizlikle, füturla [bezginlikle, usançla] –sanki, odanın içinde esrarlı bir kuvvetten imdat istiyormuş gibi– tavanlarda, duvarlarda dolaştırdı. Bir de ne görsün! Bütün tavanlar ve duvar kenarları milyonlarca tahtakurusu yuvalarıyla adeta çiçek bozuğu bir yüz gibi benek benek, benek benektir.

Genç kadın, dehşetten donakaldı. Bu odayı ve bu evi içinde barınılır bir hale getirmek için bu milyonlarca küçücük deliklerin her birini ayrı ayrı temizlemek lazım gelecekti. Gerçi, İstanbul'dan, Ankara'yı bilenlerin tavsiyesi üzerine şişe şişe lizolla, kutu kutu tahtakurusu tozu getirmişti. Bunların her birinin ayrı bir küçük tulumbası, bir fırçası, bir iğni vardı. Fakat, bütün bunlarla uğraşmak ne kadar müşkül olacaktı! Kocasına gelince, onun izni bugün bitiyordu. Biraz sonra giyinip işine gidecekti. Ve dün, akşama doğru buldukları bir köylü kadın, ancak su taşımaya ve mutfakta ateş yakmaya elverişli idi.